

FENOMEN „SOLIDARNOŚCI”

Migawki z dziejów Polski 1980–1981

PHENOMENON OF „SOLIDARITY”

Pictures from history of Poland, 1980–1981

Wystawa/Exhibition
przygotowana przez/organized by

Instytut Pamięci Narodowej
Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu
Biuro Edukacji Publicznej

Institute of National Remembrance
Commission for the Prosecution of Crimes
against the Polish Nation
Public Education Office

Scenariusz/ Scenário
dr Łukasz Kamiński

Współpraca/Cooperation
Tomasz Gieb (FORUM)
Anna Piekarska
Agnieszka Rudzińska

Tłumaczenie/Translation
Dominika Ferens

Projekt graficzny/Graphic design
Sylvia Szafrńska

Produkcja/Production
Agencja DUX
DUX Agency

NAPIĘCIE TENSION

Erwin Górecki.

W połowie lat siedemdziesiątych Polska Rzeczpospolita Ludowa znalazła się w głębokim kryzysie gospodarczym. Wsklepań zaczęło brakować podstawowych produktów, codziennie stały się się wisiogodzinne kolejki. Próba ratowania sytuacji przez radykalną podwyżkę cen zakończyła się masowymi protestami, spójnymi w czerwcu 1976 r.

In the mid-1970s, the Polish People's Republic succumbed to a deep economic crisis. There were shortages of basic commodities and queuing up for hours in stores was a daily experience. The government's idea to improve the situation by drastically raising prices resulted in mass social protests in June 1976.

Konspiracyjna drukarnia Huzarskiej Oficyny Wydawniczej NOWA, z lewej: Janusz Palisz, w środku: Tadeusz Kozłowski, a glina Karol Huzarski, Marek Jankowski, JANKA. W tle: Janusz Palisz, w środku: Tadeusz Kozłowski, a glina Karol Huzarski, Marek Jankowski, JANKA.

Brutalne stłumienie protestów robotniczych i późniejsze represje przyspieszyły proces tworzenia się opozycji. W czerwcu 1976 r. utworzono Komitet Obrony Robotników, w marcu 1977 r. Ruch Oporu Prac Człowieka i Obywatela. W następnych latach powstało wiele innych organizacji, wśród nich Ruch Bezpartyjny, Ruch Oporu, Ruch Oporu, Ruch Oporu. W następnych latach powstało wiele innych organizacji, wśród nich Ruch Bezpartyjny, Ruch Oporu, Ruch Oporu, Ruch Oporu.

The brutal crushing of the workers' protests and subsequent repressions gave an impetus to the formation of the opposition. In September 1976, the Workers' Defense Committee was established, followed by the Movement for the Defense of Human and Civic Rights in March 1977. Many other organizations emerged in the following years, including the Free Trade Unions. One of the opposition's greatest successes was the establishment of an underground publishing circuit. Dozens of books and close to a hundred independent papers and periodicals were published underground.

Janusz Palisz, JANKA.

Ogromne nadzieje wyciwni w Polakach wywoł 16 października 1978 r. krakowskiego metropolity kardynała Karola Wojtyły na papieża. Jan Paweł II w czerwcu 1979 r. odwiedził Polskę, przemierzając na trasie pielgrzymki setki tysięcy ludzi. Było to bardzo ważne doświadczenie po dziesięci latach przynajmniej strachu. Słowa modlitwy papieża, wypowiedziane 2 czerwca 1979 r. w Warszawie: „Jeszcze zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi, tej ziemi” – wkrótce okazały się prorocze.

The election of Kraków's Cardinal Karol Wojtyła to the papacy on October 16, 1978 awakened great hopes in the hearts of the Polish people. In June 1979, John Paul II visited Poland, drawing hundreds of thousands along the route of his pilgrimage. After decades of enforced secularization, this was an important experience. The words spoken by the Pope in Warsaw on June 2, 1979 – “May Your Spirit descend and change the face of the earth, this earth” – would soon prove to be prophetic.

Jerzy Górecki.

BUATT REVOLT

Strajkujący przy bramie Stoczni Gdańskiej. Z tyłu Anna Walentynowicz, z tyłu Lech Wałęsa. ©Gazeta Fotocentrum/Ag.

Po fali strajków ekonomicznych w lipcu 1980 r. (największy zasięg przybrały one na Lubelszczyźnie), 14 sierpnia 1980 r. wybuchł strajk w Stoczni Gdańskiej. Powodem protestu było zwolnienie z pracy działacza Balichy Związków Zawodowych Rony Walentynowicz, na czele strajku stał Lech Wałęsa. Strajk rozszerzył się na cały region, 16 sierpnia powstał Wydziałowy Komitet Strajkowy, sformułowano 11-ście 21 postulatów, w tym najważniejsze: zgłoszenie powołania niezależnych od władz związków zawodowych, 19 sierpnia MKS powstał w Szczecinie, lista postulatów obejmowała 26 pozycji, także zgłoszenie wolnych związków zawodowych.

Following the wave of economic strikes in July 1980 (particularly intense in Lublin Province), a strike broke out on August 14, 1980 at the Gdańsk Shipyard. The protest was motivated by the firing of the Free Trade Union activist Anna Walentynowicz, and was led by Lech Wałęsa. It soon spread across the entire region. On August 16, an Inter-Factory Strike Committee was formed. A list of 21 postulates was drafted, the key demand being the establishment of trade unions independent of the authorities. On August 19, an Inter-Factory Strike Committee also emerged in Szczecin and produced a list of 36 postulates, including the demand for Free Trade Unions.

Strajkujący cieszyli się sympatią społeczeństwa, które w ich przewidywalnym widoku nie miało na zewnątrz katastroficznej sytuacji kraju. Pomagano im dostarczając żywność i pieniądze. Wielu pomocy udzieliło robotników działających opozycyjnie. Wspierali oni protestujących jako ekspertów, negocjowali z przedstawicielami władzy, organizowali strajkowe drukarnie i łączność z innymi regionalnymi strajkami.

The strikers had the backing of the society which hoped that their protest would turn around the catastrophic situation in the country. Bringing food and money were ways of expressing support. Opposition activists also played an important role, supporting the strikers during negotiations with government representatives, printing strike literature, and organizing communication with other regions.

W krakowie Bogdan Borusewicz, członek Komitetu Oporu Robotniczego i działacz Balichy Związków Zawodowych, jeden z głównych organizatorów strajku w Szczecinie. Bogdan Borusewicz/AGFPA.

Center - Bogdan Borusewicz, member of the Workers' Defense Committee and Free Trade Union activist, one of the main organizers of the Gdańsk strike. Bogdan Borusewicz/AGFPA.

STOCZNIANIA

Masochyści Trójmiasta zgromadzeni 26 brama stoczni, podjęli decyzję o zmasowanym ataku strajkujących. Bogdan Borusewicz/AGFPA.

Strajk na Wybrzeżu przedłużał się, władze nie chciały zgodzić się na powstanie wolnych związków zawodowych. Stopniowo jednak przybrało protest także w innych regionach kraju, coraz bardziej charakter przybrały one 26 sierpnia, gdy we Wrocławiu strajk ogarnął kilkadziesiąt zakładów i powstał Wydziałowy Komitet Strajkowy. 26 sierpnia powołano MKS w Wałbrzychu, a 29 sierpnia strajk rozszerzył się na dorny Śląsk, siedziba MKS było Jastrzębie. Wzrost strajku powołanego związku władze do ustępstw.

The strike on the Baltic coast dragged on because the authorities would not consent to the establishment of free trade unions. Gradually, however, the number of protests in other regions increased. They became coordinated on August 26, when several dozen factories in Wrocław went on strike and an Inter-Factory Strike Committee formed. On August 28, another Committee formed in Wałbrzych, and on August 29 the strike spread to Upper Silesia, with Jastrzębie as the headquarters of the Inter-Factory Strike Committee. The perspective of a general strike forced the government to make concessions.

Strajk w zakładzie autobusowym w Wrocławiu, weźli Rybniki/FGHM.

TRYUMF TRIUMPH

Lech Wałęsa, Stanisław Szlachetkowski/PAP.

Marian Jurczyk i Kazimierz Barczkowski, Jeryz Ustrój/PAP.
Marian Jurczyk and Kazimierz Barczkowski, Jeryz Ustrój/PAP.

Pierwsze porozumienie podpisano 30 sierpnia 1980 r. w Łodzi. Zawarli je przewodniczący MOŚ Marian Jurczyk i szef delegacji rządowej wicepremier Kazimierz Barczkowski. Zawierali ono zapis o możliwości tworzenia samorządnych związków zawodowych, pomocy w drodze wyborów organizowanych „w miarę potrzeby” przez komitety robotnicze.

The first agreement was signed on August 30, 1980 in Łódź by Marian Jurczyk, chair of the Inter-Factory Strike Committee, and Kazimierz Barczkowski, deputy prime minister, leader of the government delegation. Included in the agreement was a point about the possibility of establishing "self-governing trade unions" by way of elections organized "as needed" by workers' committees.

Salę BHP w Stoczni Gdańskiej, podpisanie porozumienia. Zdzisław Trybała/POLNA.
Signing the agreement at the Gdańsk Shipyard BHP hall. Zdzisław Trybała/POLNA.

Bardziej jednoznaczne zapisy znalazły się w porozumieniu gdańskim, podpisanym 31 sierpnia 1980 r. przez Lecha Wałęsę i wicepremiera Ryszarda Jastrzębskiego. Wskazywały one o powołaniu nowych, samorządnych związków zawodowych". Rolą odegrała w czasie strajku przez Wałęsę i jego uniętość przemianami do tłumów sprawiły, iż stał się on naturalnym liderem rodującego się ruchu i jego symbolem.

More specific provisions were included in the Gdańsk agreement signed on August 31, 1980 by Lech Wałęsa and deputy prime minister Ryszard Jastrzębski. The agreement paved the way for the establishment of "new self-governing trade unions". Due to the role Lech Wałęsa played in the strike, as well as his ability to address the crowds, he became the natural leader and symbol of the emergent movement.

Ostatnie z porozumień kończących sierpniową falę strajków podpisano w Jastrzębie. Różniło się ono w pewnych punktach od dwu poprzednich, zawierało m.in. deklarację o przejściu od 1981 r. na pięciodniowy tydzień pracy. W następnych tygodniach zamarto szeregi porozumień branżowych. Ważną rolę odegrał protest w Katowicach, dzięki któremu władze wycofały się z prób organizowania nowego ruchu związkowego.

The last of the agreements, ending the wave of August strikes, was signed in Jastrzębie. Several points differentiated it from the two earlier agreements, including the authorities' promise of a transition to a five-day working week in 1981. A series of industry-specific agreements was signed in the subsequent weeks. Thanks to a protest staged in Katowice, the authorities abandoned their efforts to hamper the development of the new union movement.

Zakończył delegacji ratów oczekując na podpisanie porozumienia w Jastrzębie, które zamierzało po całonocnych negocjacjach. Stanisław Jankowski/PAP.
Deputed workers' delegates await the signing of the Jastrzębie agreement, which was eventually signed after negotiations that lasted all night. Stanisław Jankowski/PAP.

SOLIDARNOŚĆ SOLIDARITY

Szóstka Gdańsk, strajk ogólny, 3 X 1980 r. Janusz Ułajewski/PAP.
Gdańsk Shipyard, warning strike, October 3, 1980. Janusz Ułajewski/PAP.

Przemysław Głuchowski, liderzy drugiej wojny asanowej, pisał: „Solidarność, pierwszy raz w historii polskiej historii”. 17 IX 1980 r. Zdzisław Trybała/OTODOL.
Przemysław Głuchowski, leader of the second Polish Solidarity, wrote: „Solidarity, the first time in the history of Polish history”. 17 September 1980. Zdzisław Trybała/OTODOL.

17 września 1980 r. w Gdańsku spotkali się przedstawiciele komitetów założycielskich nowych związków z całego kraju i podjęli decyzję o utworzeniu Jednego, niezależnego Związku z siedzibą w Gdańsku. Miało on mieć strukturę, opartą o organizacje regionalne. Przyjęto także zaproszenie przez Karola Modzelewskiego nazwę „Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”.

Representatives of the founding committees of the new unions from across the country met in Gdańsk on September 17, 1980 and decided to create a single centralized union with headquarters in Gdańsk. Its structure was unusual since it was based on regional organizations. The delegates also adopted the name proposed by Karol Modzelewski: Independent Self-Governing Trade Union „Solidarity”.

Janusz Ułajewski/PAP.

Autorem logo „Solidarności”, jednego z najbardziej rozpoznawalnych znaków graficznych na świecie, jest Jerzy Janiszewski. Był on już podczas strajku w Szóstce Gdańskiej, zainspirowany nazwą strajkowego biuletynu.

Jerzy Janiszewski is the author of the „Solidarity” logo, one of the most recognizable graphic signs in the world. Janiszewski invented it during the Gdańsk Shipyard strike, inspired by the name of the strikers’ bulletin.

Zakład „Gdańsk” w Wielkopolsce podczas strajku ogólnego 3 X 1980 r. Zdzisław Trybała/OTODOL.
The „Gdańsk” plant in Wielkopolska during the warning strike of October 3, 1980. Zdzisław Trybała/OTODOL.

Nikt nie ustawał w próbach ograniczania nowych związków, zwłaszcza w mniejszych przedsiębiorstwach. Nie realizowano także zawartych porozumień, np. w kwestii podwyższenia płac i dostępu „Solidarności” do środków masowego przekazu. W tej sytuacji Związek ogłosił na 3 października 1980 r. jednogodzinny strajk ostrzegawczy. Wzięły w nim udział dziesiątki zakładów z całego kraju, uduchowiając siłę nowego Związku.

The authorities neither eased their efforts to constrain the new unions, particularly in smaller cities, nor did they fulfil the agreements signed with the strikers, for instance with respect to pay raises and „Solidarity’s” access to the mass media. Under the circumstances, the union announced a one-hour warning strike on October 3, 1980. When thousands of factory crews across the country went on strike, the power of the new union became apparent.

NOSZ „Solidarność” długo oczekiwał na rejestrację. Przeprowadził ją Sąd Wojewódzki w Warszawie 24 października 1980 r., wprowadzając jednak istotne zmiany w statucie Związku. Usunęło z niego fragmenty traktujące o możliwości organizacji strajków, jednocześnie dodając zapis, iż „Solidarność” uznaje „przewodnią rolę” PZPR. Związek nie zaakceptował tych zmian, grożąc strajkiem generalnym. W efekcie zawarto kompromis. 10 listopada Sąd Najwyższy zmienił decyzję Sądu Wojewódzkiego, przywracając usunięte fragmenty, drugą kwestię rozwiązano przez dodanie aneksu do statutu.

„Solidarity” had to wait a long time for its registration. It was eventually registered on October 24, 1980 by the Provincial Court in Warsaw, which, however, introduced substantial changes in the union’s statute. References to the possibility of organizing strikes were removed and the statement that „Solidarity” acknowledged the „leading role” of the Polish United Workers’ Party was inserted. The union rejected the changes and threatened to hold a general strike. In effect, a compromise was reached: on November 10, the Supreme Court overturned the Provincial Court’s decision, restoring the missing passages and resolving the second problem by adding an annex to the statute.

Przed Sądem Wojewódzkim w Warszawie, 24 X 1980 r. Tomasz Warzecha/OTODOL.
In front of the Provincial Court in Warsaw, October 24, 1980. The sign on the banner read: „We demand the registration of „Solidarity”. Tomasz Warzecha/OTODOL.

PAMIĘĆ MEMORY

Budowa Pomnika Poległych Stoczniowców w Gdańsku. Rógulim Niezłazki/KARTA.
The construction of the monument to the Polish Shipyard Workers in Gdańsk. Rógulim Niezłazki/KARTA.

Gdańsk, 16 XII 1980 r. JTW
Gdańsk, December 16, 1980. Institute of National Remembrance.

Jednym z zadań, które postawiono już na samym początku strajku w Gdańsku, była budowa pomnika na cześć stoczniowców poległych w grudniu 1970 r. Udoło się go ukończyć w rekordowym czasie i uroczystości odsłonięciu w dziesiątą rocznicę wydarzeń. Pomnik postawiono także w Gdyni, w Szczecinie natomiast umieszczono pamiątkową tablicę.

One of the demands made early on during of the Gdańsk strike was the construction of a monument commemorating the shipyard workers killed in December 1970. It was built in record time and unveiled on the 10th anniversary of the event. Another monument was unveiled in Gdynia, while Szczecin got a commemorative plaque.

Poznań, 28 VI 1981 r. Zbigniew Trybała/FOKOL.
Poznań, June 28, 1981. Zbigniew Trybała/FOKOL.

„Solidarność” kultywowała pamięć o wszystkich najważniejszych wątkach najnowszej historii Polski, szczególnie o największych buntach społeczeństwa w PRL. W czerwcu 1981 r. w Poznaniu odsłonięto pomnik upamiętniający powstanie ludności z 1905 r., a w Radomiu przyznano bunt przeciwko podwyżce cen w 1976 r.

“Solidarity” cultivated the memory of important events in Poland’s contemporary history, most notably the mass social results of the post-World War II period. In June 1981, a monument commemorating the uprising of 1905 was unveiled in Poznań, while in Radom people commemorated the revolt against the price raises of 1976.

Warszawa, 8 III 1980 r. Aleksander Jabłoński/FOKOL.
Warsaw, March 8, 1980. Aleksander Jabłoński/FOKOL.

Pamięć o historii podtrzymywano nie tylko w sposób symboliczny. Organizowano także wytywy, sesje naukowe, wydawano opracowania naukowe i raporty, starano się o rehabilitację ofiar. Na terenie Uniwersytetu Warszawskiego miało miejsce manifestacja w rocznicę studenckiego protestu z marca 1968 r., której towarzyszyły umieszczenie tablic pamiątkowych oraz pierwsza konferencja naukowa na ten temat.

Sustaining historical memory was not done through symbols alone. Exhibitions and conferences were organized; historical studies and memoirs published; efforts were made to have the victims of communist repressions rehabilitated. On the anniversary of the March 1968 protests, a demonstration took place at the University of Warsaw. Also a commemorative plaque was installed and the first academic conference on the protests was held on this occasion.

Pamiętano także o odleglejszej historii, zaforsowanej lub przemilczanej przez komunistyczne władze. Dotyczyło to zwłaszcza okresu drugiej wojny światowej i takich kwestii jak Powstanie Warszawskie i sowieckie zbrodnie na Polakach (szczególnie Katyń).

More distant history was also kept alive – that which had been distorted or silenced by the communist authorities. World War II history was a sensitive period, particularly the Warsaw Rising and Soviet crimes against Polish citizens (most notably in Katyn).

Manifestacja na cmentarzu powojskowym w Warszawie, 1 VIII 1981 r. Krzysztof Paweł/FOKOL.
A demonstration at the Powązki Cemetery in Warsaw August 1, 1981. Krzysztof Paweł/FOKOL.

WIARA FAITH

Stróżka Gdańska, 24 VIII 1980 r. *COMBIZ/Fotochemieis.*
Stróżka Białystok, August 24, 1980. *COMBIZ/Fotochemieis.*

Spożenie podczas strajku w Stróżce (Gdańsk). *COMBIZ/Fotochemieis.*
Confession during the Gdańsk Shipyard strike. *COMBIZ/Fotochemieis.*

W okresie strajków w sierpniu 1980 r., jak i później przy wszystkich działaniach podjętych przez ruch „Solidarność” bardzo dużą rolę odgrywała religia. Podczas strajków, choć kłóg narodowych, wywieszano portrety papieża i kopie obrazu Czarnego Madonny z Jasną Górą. Po nie planowej po latach przysposobieniu atakując na terenie zakładów pracy odprawiano msze święte, w przestrzeni publicznej (fabryki, urzędy, szkoły) powieszono krzyże. Władze tolerowały wystawianie róż krzyżów, licząc na to, iż wpłynie ono tonację na działaczy związków.

Religion played a significant role at the time of the August 1980 strikes, as well as later, during all „Solidarity” actions. Next to the national flags, during the strike the workers hung portraits of the Pope and copies of the Black Madonna of Jasna Góra. After years of secularization enforced by the state, holy masses were held on the shipyard premises. Crosses reappeared in the public space, displayed in factories, offices, and schools. The authorities tolerated the role of the church in the hope that it would temper the mood of union activists.

Wrocław, siedziba Wyższego Zakładowego Komitetu Zastępcy Zakładowego w sprawie Wyższego Zakładowego Komitetu Zastępcy Zakładowego. Komitet Zastępcy Zakładowego i Kapłan „Solidarności”. *Krzysztof Ciężka/MW Damski.*
Wrocław, the headquarters of the Inter-factory Funding Committee at the time of the Bydgoszcz crisis. Father Stanisław Orzechowski, a university and „Solidarity” chaplain, is hearing confession. *Krzysztof Ciężka/MW Damski.*

Kościół towarzyszył „Solidarności” także po zakończeniu protestów. Organizowano uroczystości poświęcenia sztandaru i świątek Związkowych, msze w modlitwie wzniesione przez wielu kapłanów „Solidarności” stanowiło się nie tylko powiernikami działaczy związku, ale także ich doradcami.

After the protests, the church continued to accompany „Solidarity”. The clergy organized the consecration of union standards and headquarters, as well as celebrating masses on important anniversaries. Many „Solidarity” chaplains became not just the confidants of union activists but also their advisors.

„Białe naczynie” zorganizowane na znak „Solidarności” z sierpnia 1980 r. *Krzysztof Ciężka/MW Damski.*
The „White vessels” organized as a sign of solidarity with the sailing Pope. Kraków, May 17, 1981. *Krzysztof Ciężka/MW Damski.*

Wielkim utrapieniem dla Polaków był zamach na Jana Pawła II, przeprowadzony 13 maja 1981 r. na placu św. Piotra w Watykanie. W całym kraju organizowano modlitwy w intencji powrotu papieża do zdrowia. Dwa tygodnie później zmarł kardynał Stefan Wyszyński, zwany „prymas Wyszyński”. Był to poważny cios nie tylko dla polskiego Kościoła, ale i dla „Solidarności”, która straciła zaufanego przewodnika.

The assassination attempt on John Paul II, carried out on May 13, 1981 in St. Peter's Square in the Vatican, was a great shock to the Poles. All across the country people came together to pray for the Pope's health. Two weeks later, Cardinal Stefan Wyszyński, known as the „primate of the century”, died. This was a heavy blow not just for the Catholic church in Poland but also for „Solidarity” which lost a trusted guide.

Msza trójnigodzinna Prymasa Polonii, kardynała Stefana Wyszyńskiego. Warszawa, 31 V 1981 r. *Krzysztof Ciężka/MW Damski.*
The Eucharist procession for the Primate of Poland, Cardinal Stefan Wyszyński. Warsaw, May 31, 1981. *Krzysztof Ciężka/MW Damski.*

JEDNOŚĆ UNITY

Bisulca Gidulata, sierpień 1980 r. (lewa Gidulata, prawa Gidulata).
Bisulca Gidulata, August 1980, Gidulata Gidulata.

Zaszczyt Andrzej Gidulata przed kamerami telewizji, odczytuje komunikat o zawieszeniu porozumienia między Lechem Wałęsą a kierownictwem Miejskiego Komitetu (z prawej). Warszawa, 20 III 1981 r. Jerzy Kozłowski/PAF.

Facing television cameras, the surprised Andrzej Gidulata reads out the announcement about the agreement reached by Lech Wałęsa and Międzyzakładowy Komitet (right). Warsaw, March 20, 1981. Jerzy Kozłowski/PAF.

Fakt, iż nadzwyczajnym dobrem dla „Solidarności” była jedność, nie oznacza braku wewnętrznych konfliktów. Jednym z głównych rywali Wałęsy aspirujących do przywództwa w związku, był Andrzej Gidulata, postulujący powstrzymanie bardziej radykalnej polityki wobec władz. Dlatego też Lech Wałęsa powstrzymał odczytanie 30 marca 1981 r. w telewizji komunikatu o obciążeniu strajku generalnego. Zawarty przez lidera „Solidarności” kompromis z władzami nasilił wewnętrzne podziały w związku, Wałęsę krytykowano za załamanie się przyznania władz do ustępstw i niedemokratyczny tryb podjęcia decyzji.

The fact that unity was “Solidarity’s” greatest virtue did not mean there were no internal conflicts. One of Wałęsa’s senior rivals who aspired to union leadership was Andrzej Gidulata, a proponent of a more radical policy towards the authorities. That is why he decided that Lech Wałęsa entrusted the job of announcing on television that the general strike had been called off. The compromise Wałęsa signed with the authorities deepened the rifts within the union. He was criticized for having wasted the chance to force the authorities to make concessions, and for his undemocratic style of decision-making.

Negocjacje strajkujących z komisją rządową. Bisulca-Bisulca, luty 1981 r. Grzegorz Kozłowski/PAF.

Związkowcy niejednokrotnie okazali swoją jedność i wzajemną solidarność w walce o spełnienie celów. Podczas licznych konfliktów o wywiarze lokalnych lub branżowych odnotowywano niezwykle wysoki, wręcz powszechny udział członków związku w protestach. Do jednego z najpoważniejszych konfliktów lokalnych doszło w Bisulce-Bisulce. Powodem strajku, jaki ogarnął cały region była odmowa ukarać przedstawicieli władz nieuczynnych, odpowiedzialnych za liczne nadużycia.

In the struggle for the common cause, union activists often demonstrated their unity and solidarity. During many conflicts that were local in scope or limited to a single line of industry, “Solidarity” members from other regions and industries would turn out in unusually high numbers to participate in the protests. One of the most serious conflicts broke out in Bisulca-Bisulca when the communist government refused to discipline representatives of the local authorities responsible for numerous misappropriations of funds.

Lech Wałęsa przemawia do robotników Zakładu Mechanicznego „JPM” w trakcie strajku strajkujących. Warszawa, 27 III 1981 r. Tomasz Lisowski/PAF.

Najpoważniejsze sprawdzenie jedności był kryzys Bydgoski z marca 1981 r. Po policju w siedzibie wojewódzkiej Rady Narodowej strajk Bydgoskiej „Solidarności” Jana Ruliewskiego i dwu działaczy chłopskich dotarło ogłoszono strajk ogólny na 27 marca i zapowiedział strajk generalny od 31 marca. Strajk ostrzegawczy zjednoczył miliony ludzi i okazał siłą związku. Powszechnie przygotowywano się do ostrej konfrontacji z władzą.

The Bydgoszcz crisis of March 1981 proved to be the most serious test of “Solidarity’s” unity. After Jan Ruliewski, leader of the Bydgoszcz union, and two activists of the farmers’ union were beaten in the Provincial National Council building, “Solidarity” announced a warning strike to take place on March 27, to be followed by a general strike from March 31. The warning strike brought together millions of people and served as a manifestation of the union’s power. Throughout the country preparations were under way for a final confrontation with the authorities.

Włóka informacyjna o dławieniu hydroelektrycznych, Warszawa, 20 III 1981 r. Wojciech Przewoźnik/PAF.

NADZIEJA HOPE

Lech Wałęsa podczas spotkania z mieszkańcami Wrocławia. 16 VI 1981 r. Krzysztof Opieka/NMF Demetri.

Jeden z pierwszych strajków z żądaniem legalizacji NSZ. Warszawa, 27 XI 1980 r. „Janusz Pila/FOCUS”.

One of the first strikes for the legalisation of the Independent Students' Union. Warsaw, November 27, 1980. Janusz Pila/FOCUS.

Narodził się „Solidarność” wzbudziły w społeczeństwie ogromną nadzieję na zmiany. Liczono, że możliwe stało się przemiany zarówno w najbliższym otoczeniu, jak i w całym kraju. Nadzieja uwolniła entuzjazm i chęć działania dla dobra wspólnego. Odwrócił się również podział skazywania (np. zisził tworzyć), nowe organizacje chciały pomóc studentom, chłopom i robotnikom. Władze przez długi czas nie chciały zarejestrować tych organizacji. Jako pierwszy walkę o rejestrację Niezależnego Zrzeszenia Studentów wygrał student. Stało się tak dzięki strajkowi na uczelniach w Łodzi, popartemu przez księży z całego kraju.

The birth of “Solidarity” awakened great hopes for change. Poles came to believe in the possibility of a transformation both in their immediate surroundings and in the country as a whole. Hope released enthusiasm and the desire to act for the common good. A variety of associations were reestablished by artists and other groups. But when university and school students, as well as farmers, attempted to establish new organizations, for a long time they were denied registration. University students were the first to win the struggle to register an independent union following student strikes at several academic institutions in Łódź, supported by students throughout the country.

Trudniejsza okazała się walka odnowy o rejestrację ich związków, istniała kilka organizacji, które zjednoczyły się tylko na chwilę wiosną 1981 r. do tego udało się osiągnąć dopiero po kryzysie Bydgoskiej. Było to jedyny ustępstwo władz.

The farmers' struggle to register their union turned out to be harder. Several farmers' organization came together briefly in the spring of 1981. They did not succeed until after the Bydgoszcz crisis. The registration of the union was the authorities' only concession.

Polacy oceniają na wynik rozprawy realnej w sprawie rejestracji „Solidarności Rolniczej”. Warszawa, 10 II 1981 r. Henryk Rozalski/FAP.

Farmers meeting the results of a general trial concerning the registration of Farmers' Solidarity. Warsaw, February 10, 1981. Henryk Rozalski/FAP.

Ruch odnowy zaczął ograniczać nawet struktury władzy. W Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej pojawiały się tak zwane „struktury pozorne”, rządzące demokracją wewnątrz partii i zaprzeczające walkę z „Solidarnością”. Ze strony domów wcielając na poziomie lokalnym podjęła część administracji państwowej. O własny legalny związek zawodowy walczyli nawet funkcjonariusze milicji: ich starania zakończyły się niepowodzeniem, a na ministerstwo ruchu spędył represji.

The union movement began to penetrate the power apparatus. So-called “horizontal structures” formed inside the Polish United Workers' Party, demanding democracy within the party and an end to repressions against “Solidarity”. State authorities at the local level developed good relationships with the union. Even police functionaries united on having their own legal trade union but their efforts were thwarted and the initiators of the movement punished.

Zebrańca niezależnego Związku Zawodowego Funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej. Warszawa, 1 VI 1981 r. KATTA.

A meeting of the Independent Police Functionaries' Trade Union. Warsaw, June 1, 1981. KATTA.

GODNOŚĆ DIGNITY

Pracownicy Huty Warszawa podczas strajku ostrzegawczego, 28 X 1981 r., Chris Niedenthal/FOUW.
Warsaw Foundry workers during a warning strike, October 28, 1981. Chris Niedenthal/FOUW.

Już w trakcie strajków sierpniowych jednym z najważniejszych słów kluczowych dla rozbudzonego się ruchu społecznego była „godność” – godność człowieka, pracy... 19 października 1980 r. podczas mszy w katedrze na Wawelu ks. Józef Tischner mówił do przywódców „Solidarności”: „Godność człowieka opiera się na jego sumieniu. Najwyższą solidarność jest solidarność sumień”.

Already during the August strikes “dignity” became a key word of the emergent social movement – human dignity, national dignity, the dignity of work... During a mass celebrated at Wawel Cathedral on October 19, 1980, Father Józef Tischner said to the “Solidarity” leaders, “Man’s dignity rests on his conscience. The deepest form of solidarity is the solidarity of consciences”.

Włodzisław Górnika, 23 VIII 1980 r. COMBIS/Photohema.
Włodzisław Górnika, August 23, 1980. COMBIS/Photohema.

Proces dwulicowy KRN, czerwiec 1981 r. Pierwszy z lewej Leszek Moczulski, Marcin Szyperski/PAF.
Confederation for an Independent Poland activists in June 1981. On the far left: Leszek Moczulski, Marcin Szyperski/PAF.

Władze PRL zadeklarowały w treści porozumień sierpniowych, 12 zwolnień contang wzywaczy więźniów politycznych. Była to jednak obietnica na krótką metę, już we wrześniu 1980 r., aresztowano Leszka Moczulskiego, wkrótce uwieziono także innych przywódców Konfederacji Polskiej (Niepodległości). Zarzuty postawiono również niektórym członkom Komitetu Samoobrony Społecznej „KOR”, nie dopuszczając się jednak na ich zatrzymanie.

By signing the August agreement, Poland’s communist government declared that all political prisoners would be released. This, however, turned out to be a short-term promise. In September 1980, Leszek Moczulski was detained. Other leaders of the Confederation for an Independent Poland were soon followed suit. Several members of the Workers’ Defense Committee were also charged but not detained.

W grudniu 1980 r. Krajowa Komisja Porozumiewawcza NSZZ „Solidarność” powołała Komitet Obrony Więźniów za Pracownictwo. W lutym 1981 r. w całym kraju zaczęły powstawać jego lokalne oddziały. O zwolnienie więźniów walczono w formie petycji podpisywanych przez dziesiątki tysięcy osób, orzekając i pikiety, aresztując organizatorów demonstracji. Protesty te przyniosły chwilowy sukces – w czerwcu 1981 r. na pewien czas zwolniono aresztowanych liderów KOR.

In December 1980, “Solidarity’s” National Coordinating Commission appointed a Committee for the Defense of Prisoners of Conscience. In the spring of 1981, local defense committees began to form. The struggle for the release of prisoners involved printing flyers and posters, organizing demonstrations, and tens of thousands signing petitions. The protests did bring temporary results: the arrested leaders of the Confederation for an Independent Poland were temporarily released.

Manifestacja z udziałem uchwytnych politycznych, Warszawa, 25 V 1981 r., Włodzisław Górnika/FOUW.
A demonstration with dozens of “prisoners of political prisoners”, the sign on the banner reads: “Free political prisoners”, Warsaw, May 25, 1981. Włodzisław Górnika/FOUW.

WOLNE SŁOWO

Ronald Łazarewicz rozdaje ulotki wprost z okna związanego drukarni. Wrocław, marzec 1981 r. Krzysztof Czapka/MF Demotix.

Ronald Łazarewicz hands out fliers directly from the union print shop window. Wrocław, March 1981. Krzysztof Czapka/MF Demotix.

Mimo zobowiązań zawartych w porozumieniach sierpniowych władza odmawia „Solidarności” dostępu do państwowych mediów, posiadających monopol na przekazywanie informacji. Jesienią 1981 r. podjęto walkę o dostęp do radia i telewizji. Grupy działaczy „Solidarności” w całym kraju malowały napisy na murach i rozbijały związkowe plakaty. Napisem akcji było: „Zejdźmy z murów, gdy wejdziesz na ekran”.

Despite the August agreements, the authorities barred „Solidarity” from the state-owned media which had an information monopoly. In the fall of 1981, „Solidarity” attempted to break into the radio and television. Groups of activists throughout the country painted graffiti and put up union posters on walls. The campaign slogan was: „We'll come off the walls when we get onto the screens”.

Głównym „Solidarności” mającą popularne hasło: „Telewizja dla nas”. Gdańsk, wrzesień 1981 r. Wojciech Kryński/OPOM.

„Solidarity” members painting the popular slogan: “Television live.” Gdańsk, September 1981. Wojciech Kryński/OPOM.

FREEDOM OF SPEECH

Już w sierpniu 1980 r. strajkujący domnieli się wolne go słowa, drukując tysiące egzemplarzy ulotek i biuletynów strajkowych. Eksplozja niezależnej prasy nastąpiła po powstaniu „Solidarności”. Strajkę się, 12 poza cenzurą w latach 1980-1981 ukazało się około dwóch tysięcy różnego rodzaju pism. Wydano także ponad 2500 tytułów książek i broszur.

As early as August 1980, the strikers came to appreciate the power of free speech by printing thousands of fliers and strike bulletins. After the emergence of „Solidarity”, the independent press exploded. It is estimated that in the years 1980-1981, underground presses published about two thousand different papers and magazines, as well as 2500 books and brochures.

Drukarnia NSZZ „Solidarność” Region Mazowiecki. Warszawa, 1981 r. ZPAKARTA.

The Mazowiecki Region „Solidarity” printing house. Warsaw, 1981. ZPAKARTA.

Naczelnik naczelny „Tygodnika Solidarność” Tadeusz Mazowiecki. Grzegorz Rąkowski/REPORTER.

Headmaster chief editor „Tygodnik Solidarność” Tadeusz Mazowiecki. Grzegorz Rąkowski/REPORTER.

„Solidarność” uzyskała zgodę na oficjalne wydawnictwo kilku tytułów. W zamian za podjęcie ich cenzura mogła one liczyć na druk w państwowej drukarni i wysokie nakłady. Głównym organem związku był „Tygodnik Solidarność”, wydawany w polskolito-nym nakładzie, co z jednej strony nie zaspokajało rzeczywistego zapotrzebowania na pismo.

„Solidarity” did get approval for the official publication of several periodicals. If submitted to censorship, these periodicals could be printed at a state-owned print shop in large runs. The union’s main newspaper was the weekly Tygodnik Solidarność with a circulation of half a million – far below the actual demand.

Lata 1980-1991 to także okres niezwykle bujnego rozwoju kultury niezależnej. Artysty zrywali krępujące ich więzy cenzury, pod osłoną „Solidarności” realizowali na dziesiątki wystaw, koncertów i przedstawień teatralnych.

1980-1981 was also a period when independent culture proliferated at an extraordinary rate. Artists threw off the bonds of censorship to organize dozens of exhibitions, concerts, and theatrical performances under the „Solidarity” umbrella.

Janek Karłowicz i Przemysław Grotkiński podczas I Przeglądu Piosenki Przemysłowej „Zakazane Piosenki”. Gdańsk, 21 czerwiec 1981 r. Jerzy Kosiński/OPOM.

Janek Karłowicz and Przemysław Grotkiński at Banned Songs: The First Review of Real Songs. Gdańsk, August 21, 1981. Jerzy Kosiński/OPOM.

DEMOKRACJA DEMOCRACY

Obrazy II Walnego Zebrania Delegatów NSZZ „Solidarność” Regionu Mazowsze. W środku Janusz Onyszkiewicz i Zbigniew Bujak. Warszawa, grudzień 1981 r. Zespół Fotoreporterów NSZZ „S” Region Mazowsze/ARFA.

The proceedings of the 2nd General Meeting of the Mazovia Region „Solidarity”. In the center: Janusz Onyszkiewicz and Zbigniew Bujak. Warsaw, December 1981. Zespół Fotoreporterów NSZZ „S” Region Mazowsze/ARFA.

Zebrańi zjazdów w tramwaju. 1980.

A union meeting on a train. Institute of National Remembrance.

„Solidarność” powstała w odpowiedzi na totalitarny system komunistyczny, wykluczający wszelką demokrację. Związek stał się więc hiper-demokratyczny, nad każdą kwestię długo dyskutowano, każdy mógł przedstawić swoją opinię.

Since “Solidarity” emerged in response to the totalitarian communist system which denied democracy, the union became hyper-democratic: every issue was extensively debated and everyone was encouraged to express an opinion.

Obrazy I Ogólnopolskiego Zjazdu Inteligentnej Młodzieży, Kraków, 3 IV 1981 r. Tamuz/Melicki/Sobor/PAP.

Proceedings of the 1st National Congress of the Independent Students' Association. Kraków, April 3, 1981. Tamuz/Melicki/Sobor/PAP.

Demokracji uczyli się w latach 1980-1981 wszyscy, jednak szczególnie ważną lekcję odbierało młode pokolenie.

Everyone learned the lesson of democracy in the years 1980-1981, but for the younger generation the experience was particularly important.

I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”. Gdańsk, wrzesień 1981 r. 2PM.

1st National Congress of “Solidarity” Delegates. Gdańsk, September 1981. Institute of National Remembrance.

Kulminacją tego zjawiska był I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”. Wybrani w wolnych wyborach delegaci reprezentowali 9,5 miliona członków związku. Zjazd był więc w rzeczywistości formą parlamentu reprezentującego naród.

This phenomenon culminated in the 1st National Congress of “Solidarity” Delegates. Chosen in a free election, the delegates represented 9.5 million union members. Thus the Congress served as a form of parliament representing the whole nation.

ZAINTERESOWANIE

Leon Waligsa przemawia na sesji Międzynarodowej Organizacji Pracy, Genewa, 5 VI 1981 r. Wytyka Łaski/EAST NEWS.
Leon Waligsa speaks at an International Labor Organization session, Geneva, June 5, 1981. Wytyka Łaski/EAST NEWS.

INTERESTS

Delegacja „Solidarności” w Japonii, od lewej: Zbigniew Bujak, Bełona Sympina, Władysław Frasyniuk, Lech Wałęsa i Andrzej Dąbrowski. Wytyka Łaski/EAST NEWS.
A „Solidarity” delegation in Japan. From left to right: Zbigniew Bujak, Bełona Sympina, Władysław Frasyniuk, Lech Wałęsa, and Andrzej Dąbrowski. Wytyka Łaski/EAST NEWS.

Strajki w sierpniu 1980 r. i powstanie „Solidarności” przyciągnęły uwagę świata. Na Polskę patrzono z podziwem, nadzieją, ale i z obawą wynikającą ze znajomości losów wcześniejszych trybun wolnościowych na Węgrzech i w Czechosłowacji. Z całego wolnego świata płynęła pomoc dla „Solidarności”. Polska nie schodziła z pierwszych stron gazet.

The strikes in August 1980 and the establishment of „Solidarity” caught the attention of the world. Other nations gazed at Poles with interest and hope, but also with apprehension, remembering the fate of earlier fairs for freedom in Hungary and Czechoslovakia. Aid for „Solidarity” came flowing from the entire free world. Poland constantly made front-page news.

Wałęsa, styczeń 1981 r. Jan Marek/FOCUS.
Wałęsa, January 1981. Jan Marek/FOCUS.

Zwłaszcza sympatią obserwował wydarzenia w Polsce biskup Jan Paweł II. Dla „Solidarności” stał się on najważniejszy sprzymierzeniec i protektor.

Pope John Paul II was a particularly sympathetic observer of the developments in Poland. For „Solidarity,” he became the most important ally and patron.

Polska fascynowała także ludzi kultury. Wyrazem ich uznania była m.in. Złota Palma przyznana w 1981 r. filmowi Andrzeja Wajdy „Człowiek z żelaza”. Ta historia sierpniowego strajku powstała w rekordowym tempie. Film miał także szanse na zdobycie Oscara, jednak po wprowadzeniu stanu wojennego został wycofany z konkursu przez władze PRL.

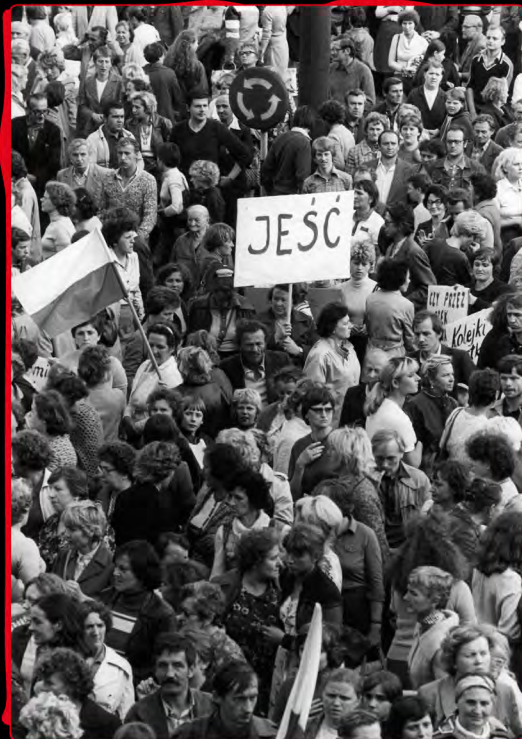
Poland fascinated foreign cultural elites. Their recognition took many forms, including the Palma d'Or awarded in 1981 to Andrzej Wajda's film *Man of Iron*. Though the film also had a fair chance of winning an Academy Award, after the introduction of martial law it was withdrawn from the competition by Poland's communist authorities.

Jack Nicholson przynosi sobie smaczek „Solidarności”, z prawej Jessica Lange. Genewa, 1981 r. Jerry Rubin/FOCUS.

Jack Nicholson poka z „Solidarity” badge to his clothing; right – Jessica Lange, Geneva, 1981. Jerry Rubin/FOCUS.

GŁÓD HUNGER

Protest głodowy w Łodzi, 1981 r., Elżbeka Biagotnicka/FOFUM.
A "hunger strike" in Łódź in 1981. The sign on the banner reads: "We want food". Elżbeka Biagotnicka/FOFUM.

Wnętrze sklepu w Warszawie, 1980 r., Cezary M. Langus/FAF.
Empty store shelves, Warsaw 1980. Cezary M. Langus/FAF.

Chociaż wydawało się to niemożliwe, zapotrzebowanie w podstawowe artykuły spożywcze przekroczyło nie tylko możliwości, Sytuacja nie poprawiła się w pierwszych miesiącach 1981 r. system represyjności karowej. Polaków w cztery zaczął zagać dół głód.

Although this seemed impossible, the food shortage grew even more acute. The ration card system introduced in early 1981 did not ease the situation. Hunger knocked on the doors of Polish homes.

W odpowiedzi na pogarszającą się sytuację latem 1981 r. „Solidarność” zorganizowała liczne protesty. Wiele z nich przybrało postać „marszów głodowych”, w których główną rolę odgrywały matki z dziećmi.

Reacting to the deteriorating situation, in the summer of 1981 "Solidarity" organized numerous protests. Many took the form of "hunger marches" in which mothers with children played the main roles.

Jeden z „marszów głodowych” w Łodzi w 1981 r., Krzysztof Pawełski/FOFUM.
A "hunger march" in Łódź in 1981. Krzysztof Pawełski/FOFUM.

Protestacyjny przejazd przez Warszawę kolumny autobusów został zatrzymany przez milicję. Doprowadziło to do kilkudziesięciu błyskawic centrum miasta i groźby wybuchu strajku w całym regionie.

A protest in the form of a caravan of buses driving through Warsaw was blocked by the police. As a result, traffic in the city center was paralyzed for several days, while the entire region was about to go on strike.

Blokada ronda na skrzyżowaniu Alaj Jerozolimskich i ul. Warszawańskiej, Warszawa, 3 VII 1981 r., Jarosław Majewski Gólszowski/FOFUM.
The blockade at the intersection of Jerozolimskie Avenue and Warszawańska Street, Warsaw, August 3, 1981. Jarosław Majewski Gólszowski/FOFUM.

KU KONFRONTACJI FOR CONFRONTATION

Milicja podczas pacyfikacji Wschód (Ochotnicy) (bandy Piszczonki), Warszawa, 2 XII 1981 r. Wojciech Gąsior/EGST NEMO.

Police during the pacification of the Piszczonka Academy, Warsaw, December 2, 1981. Wojciech Gąsior/EGST NEMO.

Polscy delegaci podczas narady w Moskwie. Od lewej: Włodzisław Jędrzejowski - szefowa Biura Politycznego KC PZPR, Józef Pankowski - premier, Stanisław Kania - sekretarz Komitetu Centralnego PZPR, Józef Śliwowski - sekretarz KC PZPR i Józef Gajewski - minister spraw zagranicznych, 5 XII 1980 r. PAP/1500.

The Polish delegation during a meeting in Moscow. From left to right: Włodzisław Jędrzejowski - member of the Polish United Workers' Party Central Committee Politburo, Józef Pankowski - prime minister, Stanisław Kania - first secretary of the Polish United Workers' Party Central Committee, Józef Śliwowski - secretary of the Polish United Workers' Party Central Committee, and Józef Gajewski - minister of foreign affairs. December 5, 1980. PAP/1500.

Polscy Wyżsi Oficerowie przydzieleni do misji w Warszawie. Po prawej: Wojsko Armii Radzieckiej na ulicy w Warszawie. Podczas kryzysu Solidarności przydzielono do misji w Warszawie Wojsko Armii Radzieckiej. 1981. Złoty 1981 r. Ziemowit Szlachetko/PRG.

During the Solidarity crisis, the "Bojowy 1981" Warsaw Pact military maneuvers were extended. April 1981. Ziemowit Szlachetko/PRG.

Wielkie obawy wzbudził stosunek Moskwy do wydarzeń w Polsce. Pamiętano o krwawym stłumieniu węgierskiej rewolucji w 1956 r. i brutalnej pacyfikacji Praskiej Wiosny w 1968 r. Placze uniwersyteckie podlegały w Moskwie. Tymczasem na Kremlu już jesienią 1980 r. zdecydowano, iż nie ma możliwości militarnej interwencji w Polsce. Za najlepsze wyjście uznano stłumienie "Solidarności" własnymi siłami, polskich komunistów. Bratniej rekomendacji to podjąć narady liderów państwa Unii Warszawskiej w Moskwie 5 grudnia 1980 r.

Moscow's attitude towards the developments in Poland was a source of great anxiety. Poles remembered the bloody crushing of the Hungarian revolution in 1956 and the tragic end of the Prague Spring in 1968. The authorities deliberately wanted the fear. Meanwhile, the Kremlin had already decided in the fall of 1980 that a military intervention in Poland was out of the question. Having Polish communist forces crush "Solidarity" was considered the best way out of the crisis. Bratny announced this decision during a meeting of Warsaw Pact leaders in Moscow on December 5, 1980.

Pacyfikacja strajku w Wyższej Oficerskiej Szkole Podchorążych, Warszawa, 2 XII 1981 r. General Pankowski/PRG.

The pacification of the Firszon's Academy strike, Warsaw, December 2, 1981. General Pankowski/PRG.

Jedną z elementów przygotowań do wprowadzenia stanu wojennego było rozczepienie po kraju Wojskowych Terenowych Grup Operacyjnych. Oczekiwano, że ich zadaniem jest pomóc dla władz lokalnych, w rzeczywistości chodziło o rozpoznanie terenu przyszłych działań.

Having Military Operational Groups stationed all over the country was part of the preparations for the introduction of martial law. While officially the Groups' task was to assist local authorities, in reality they focused on reconnoitering the terrain for future operations.

Kontrola Wojskowej Grupy Operacyjnej; 2 XII 1981 r., woj. radomskie. Roman Kozłowski/PRG.

A military Operational Group conducts an inspection, December 2, 1981, Radom Province. Roman Kozłowski/PRG.

WOJNA WAR

Zdjęcie wykonane po wyłamaniu bramy w Stoczni Gdańskiej przygotowują się do sforsowania strajku. Gdańsk, 16 XII 1981 r.
Jarosław Podziemski/Agfetta

Having broken through the Gdańsk Shipyard gate, the mechanized detachments of Citizens' Police and the military prepare to crush the strike. Gdańsk, December 16, 1981. Jarosław Podziemski/Agfetta

Wojnę własnemu narodowi komuniści wypowiedzieli nocą z 12 na 13 grudnia 1981 r. Tysiące działaczy "Solidarności" internowano, wielu skazano na wysokie kary. Wązki opór brutalnie stłumiono, nie cofając się przed strzelaniem do bezbronnym ludzi. "Solidarność" została zupniakom do podziemia, nie udało się jednak jej zniszczyć. Wrócić powstało prawdziwe podziemne społeczeństwo" dysponujące własnym piśmiem, wydawnictwami książkowymi, niezależną kulturą, a nawet radiem.

W polskim lat osiemnastu komuniści dostarczyli, że stała wojna i podziemie oraz tzw. normalizacji nie rozwiązały problemu. W dalszym ciągu trwał kryzys gospodarczy, który rozwiązać mogły tylko prawdziwe reformy. Istotnie ułaskawionej części "Solidarności" zaproszono udział w rozmowach na temat przbudowy państwa. W efekcie rozmów Okrągłego Stołu w czerwcu 1989 r. odbyły się pierwsze częściowe wolne wybory, w które powołano pierwszego niekomunistycznego premiera. "Solidarność" przyniosła wolność nie tylko Polsce, ale całej Europie Środkowo-Wschodniej.

The communists declared war on their own nation on the night of December 12, 1981. Thousands of "Solidarity" activists were interned; many received heavy sentence; all efforts to resist were brutally crushed. The authorities did not even hesitate to order the shooting of unarmed civilians. "Solidarity" was hounded into the underground but not destroyed. Soon a real "underground society" came into being, with its own periodicals, books, independent culture, and radio.

By the mid 1980s, the communists realized that martial law and the subsequent "normalization period" had not solved the problem. The economic crisis continued and could only be solved by real reforms. Eventually, the moderate wing of "Solidarity" was invited to participate in talks on the restructuring of the state. As a result of the Round Table talks in June 1989, the first partially free election was held and, soon afterwards, the first non-communist prime minister was appointed. "Solidarity" had succeeded in bringing freedom to Poland and all of Central Eastern Europe.